

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

12. De Solutione maleficii, opera malefici ad hoc parati.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

et formaliter & materialiter, de illa, que est essentia voti, constat quod creatori tantum fit: materia autem voti si promissio esse debet oportet quod creatura rationali fiat. Et si indispensabilis aut incommutabilis, oportet quod fiat creatura rationali militantis ecclesie, cui ex commutatione damnū & præiudicium fieret: quod hic non accidere ex dictis liquet.

Ad secundum dicitur secundum Theologiam loquendo (ad quam spectat de votis tractare) quod ecclesiam posse agere contra uota huiusmodi non seruantes, potest dupliciter intelligi. Vno modo, ut ecclesia agat pro iure suo contra cum qui uouit: & sic nec iure probatur, nec rationi consonat, quod agere possit: quia nulla sibi pollicitatione facta, nullum sibi exigendi ius congruit. Ex Decretali siquidem illa hoc non habetur; quoniam ibi agitur contra eos, qui iam antiqua obseruatione se debitores Ecclesie constituerunt ex uotis emisissis: concurrit que ibi obligatio uotiuā quasi per accidens: ex qua cunque siquidem causa longis temporibus continēte persoluerent certam frumenti mensuram, eadem quō emergisset. **A**uthoritas autem Innocentij, Abbatis, Archidiaconi & glo. non est maior rationibus super quibus fundantur quas constat non concludere acquisitum esse ius ecclesie alicui. Innocentius enim opinans monasterium posse agere contra eum, qui uouit ingredi illud: fundat se super hoc, quod uotum obligatorium. **E**x hoc autem non sequitur, quod illud possit agere: sed ille cui promissio facta est, Deus scilicet. Abbas uero super uerbis illius Decretalis: Cogendi, Exigenda. Sed ex his nihil habetur ad propositum: quia, ut patet, textus loquitur quando ecclesie erat ius acquisitum ex ipsa uouentium antiqua obseruatione. Glossa uero illa, quia uersaliter, absolute & imperialiter loquitur, dicens, quod ex nulla pollicitatione potest quis conueniri, nihil obstat. Quamuis super nulla ratione fundatur, si ad hoc adducatur propositum. Archidiaconus uero prædicta sequitur. Posset quoque & forte melius dici, quod doctores isti licet dicant, quod ecclesia possit agere; non tamē id, quia habeat ius acquisitum, sed potius propter obligationem uouentium; ut patet ex rationibus suis. **A**lio modo contingit ecclesiam agere, ut uices Dei gerit, cui est facta promissio. Et hoc modo Episcopus quidem ex officio agere potest contra non seruantes talia uota: alia uero ecclesiastice personæ possunt indirecte agere, suggerendo in fauorem diuini cultus. Et quia hoc medium est inter posse conueniri ab ecclesia, ut illi dicebant, & non posse conueniri, ut alii sentiebant: ideo non est mirum, si diuersa senserunt: ad medium enim ex extremis uenitur. Mantua, die 13. Martij. 1500.

TRACTATUS DVODECIMVS De maleficiis, cuius est unica questio.

QVAESTIO I.

Num liceat maleficium soluere opera malefici ad hoc parati utendo.

Queritur utrum liceat maleficium soluere opera malefici ad hoc parati utendo.

Et uidetur quod sic. Quia necessitate exigente, licet uti iniquitate alterius ad commodum proprium ut patet in petente mutuum ab usurario. Sed hic ni-

Ahil aliud interuenit, nisi uti iniquitate alterius parati, &c. ergo est licitum. Et confirmatur: quia non minus malum est iurare per idola; quam simplex maleficium, sed secundum Aug. ad Publicolam, licitum est uti iuramento alterius per idola in pacis federe componendo: ergo licitum quoque erit necessitate urgente uti maleficio alterius.

In oppositum est eōs sententia Theologorum.

Respondeo, quamuis præsumptuosa quadā ac temeraria opinio senserit licitum esse non inducere ad maleficiū faciendū: sed necessitate extante uti iniquitate parati ad maleficiū faciendum pp rōnē supradictam: indubiē tñ ab oībus fidelibus oppositū tenendū est. Tum pp diuinum pceptū promulgatum Leuit. 19. & 20. & Deut. 18. Prohibetur siquidem in his locis recursus ad magos ariolos, diuinicos, &c. Constat autē q̄tales sunt parati ad hūmōi sacrilegia & hoīes, ut plurimum necessitate aliqua confueuerunt declinare ad eos. **A**uthoritate ergo diuina dānantur recurrentes ad eos, qui parati sūt maleficia agere, & mortis pena puniēdi dñr & abominabiles Dño. Illicitum est igitur uti iniquitate fortilegorum maleficorum hūmōi ad suum cōmodum, quacunque id necessitate, uoluntarie tamen fiat. Tum propter rationem.

Ad cuius euidentiā sciendum est, non semper licere uti iniquitate alterius parati ad peccandum, sed tunc solum qñ pōt hoc fieri absque participatione in crimine: qñ autem hoc contingat, hic sumendum est. Duo sunt genera operum, quæ male exerceri possunt a paratis ad peccandum. **Q**uædam sunt, quæ deformitatem peccati habent necessario annexam: sic q̄ ab hic non possunt, etiam si uellēt, absque peccato fieri, ut patet de meretricio actu. **Q**uædam uero sunt, quæ s̄m se bona uel non mala sunt, quæ tñ ex uoluntate operantium sp̄ habēt annexum peccatum: ut patet de mutuo usurarii: mutuari. n. non exigit peccatum, sed usurarius paratus est annexere sp̄ mutuo usura uitium. **E**x hoc autē sequitur alia dñia, q̄ primos actus nullus pōt petere aut cōsentire, ut ab alio fiat, quia sunt s̄m se mali: & Ro. 1. dicitur. Digni sunt morte non solum qui talia agunt, sed et qui consentiunt facientibus. **S**ecundi uero generis actus licite potest quis petere, & eis consentire: qñ deformitatem peccati non ex se trahunt: sed uoluntatem alterius adiunctam sustinent. **E**x hoc autem sequitur tertia differentia, q̄. i. in primis actibus non licet uti iniquitate alterius, quia hoc fieri nō potest absque propria. **I**n secundis uero licite potest quis uti iniquitate parati ad hoc: quia ipse perit actum bonum, puta mutuum, sed ille adiungit iniquitatem sibi ipsi.

Duobus quoque modis contingit maleficium a maleficiis solui. Primo, per simplicem dissolutionē seu destructionem maleficii prius facti: puta dissol uendo ligaturam capillorum cum aunulo ligneo, &c. **E**t hoc absque dubio licitū est, nec est opus malefici, ut maleficus est, sed hominis scientis impedimētum boni proximi sui. **Q**uoniam hic nulla euenit demonum inuocatio, sed sola dissolutio signi, quo durante Diabolus statuerat malum cōseruare alterius. **S**cđo, per inuocationē demonum, seu aliud maleficium. **E**t hoc est absque dubio peccatū mortale: & est opus malefici, in quantum maleficus. **E**t quia tale opus non ex uoluntate malefici, sed ex necessitate deformitatem peccati sibi coniungit, iō non solum agentes, sed petentes & consentientes, peccato se subiicit. **E**t ideo quamuis liceat debita prudentia adhibita, ire ad maleficiū, & rogare

Opusc. Caiet.

R 4 ut

ut factū maleficium destruat simplici dissolutione non tamen licet ire ad eum, petendo ut alio maleficio aut inuocatione demonum primum destruat. Nec est licet absolute ire ad maleficium, & absolute petere, ut succurrat maleficiato. Tū quia malefici opus, ut sic petitur, quando absolute petitur, sicut cum quilibet alius artifex exposcitur. Tū quia particulare opus necesse est petere, & non uage relinquere arbitrio viri diabolici petitionē propriā.

Et per hæc patere potest responsio ad obiectā. Tunc enim tantum licet uti iniquitate alterius ad proprium commodum, &c. quādo petens petit actum bonum, vel non malum, sic quod potest a rogato fieri absque peccato: quemadmodum contingit & in acceptione mutui sub usuris, & in postulatione pacti pacis cum infidelibus. Ille enim petit mutuum, quod potest gratis concedi: & hic petit fedus pacis, quod potest ab illis principibus fieri, & stabili absque peccato, ueniendo ad fidem, & iurando per uerum Deum quamuis sciatur, neutrum id uel le facere absque peccato, quia parati sunt ex bonis petitis sumere occasionem peccandi. Sed a maleficis id quod petitur, fieri non potest absque peccato: quoniam subuentio demoniaca petitur necessario ab his, qui non possunt aliter subuenire, quam per demonū inuocationem. Mediolani die 16. Martii, 1500.

TRACTATUS DECIMYSTERTIVS,
De Spasmo beatæ virginis Mariæ, cuius
est unica quaestio.

QVAESTIO I.

Num quod de spasmo gloriosissimæ Virginis Mariæ matris
Dei dicitur, sit canonicum.

Vpplicantibus quibusdā, indulgentiam, que petentibus in festo spasmi beatæ Mariæ, & eius octauis, quod celebratur a dominica in passione usque ad dominicam palmarum inclusiue, iustum est, ut ego consulerem, si id, quod dicitur de spasmo sit canonicum, cui præcepto pro eo ac debui consensum obtemperans: quid mihi uideretur, & qua ratione, scribere curauim, quatuor dicitur. Primo quid intelligatur ratione spasmi beatæ Mariæ. Secundo, si illud fuit spasmus proprie dictus. Tertio, si fuit spasmus vulgariter. Quarto respondebitur directe quaesito.

Quo ad primum, cum Saluator noster tempore passionis exiit a domo Pilati in Caluarie locum, baiulans sibi crucem (ut dicitur Ioan. 19. & tres alii euangelistæ, ut patet Matt. 27. & Marci 15. & Lucae 23.) narrant Simonem quendam Cyrenensem angariatum, ut portaret crucem Domini, euidenter elicitur quod Saluator noster adeo debilitatus erat quod crucem solus toto itinere portare nequit. Sed præter hæc, quæ ex euangelio habentur, scriptum inuenimus, non tamen authenticè, quod Saluator noster ante angariatum Simonem, sub cruce cecidit, & quod beata uirgo mater eius compatiens, etiam cecidit spasmata, & quod ad perpetuam memoriā edificata est ecclesia ibi uocata sancta Maria de spasmo. Festum igitur spasmi beatæ Mariæ significat festum illius tristitiæ in illo casu habitæ, & tantæ affertæ, quod fuerit spasmus. Hæc de primo.

Quo ad secundum, Spasmi nomē dupliciter sumitur. Vno modo proprie, ut sumitur a Physicis. Alio modo vulgariter, ut communiter idiotæ conseruerunt dicere, aliquem cecidisse in spasmo, Pri-

ergo de spasmo proprie dicto uideamus, si in beata uirgine fuit. Videtur enim quod in ea fuit uel esse potuit: quia posita causa, ponitur effectus: sed excelsus dolor quandoque est causa spasmi secundum Auic. in tract. de Spasmo. igitur cum doctor Christi beatæ uirgini fuerit maximus: ut patet per Damascenum in li. 3. dicente, quod dolores, quos mater domini euitauit in partu, passa est in passione filii: tunc enim impletum est illud Simconis, Lucae 2. Et tuā ipsius animam pertransibit gladius: ergo potuit cære spasnum proprie dictum. Sed si diligentius consideretur, neque literæ, neque rationi hoc cõsonat. Dissõnat quidem rationi Beatam Virginem agritudinem aliquam passam fuisse. Tum quia similis debeat credi filio per oia, quantum fas est: de filio autem testatur Chrysostomus, quod non fuit conueniens ipsum aliquo morbo languescere. Tum quia hoc præstitum uidetur Ioanni euangelistæ, dicente Hieronymo in prologo Euangelii Ioannis, quod positus est ad patres nros tã extraneus a dolore moris, quàm a correptione carnis inuenitur alienus: spasnum autem proprie constat esse morbum cõtra hentem neruos: non igitur conuenit ipsum affere re in beata uirgine. Dissõnat quoque a litera euangelij: nam Ioan. 19. dicitur, quod beata uirgo stabat iuxta crucem: & si spasnum (id est neruorum tam diuam contractionem) in itinere passa est, quomodo tam cito liberata ad crucem uenit, nec sederet, sed stat, præsertim nõ subtracta, sed potius crescente cã doloris spasmitis: Nec credendum est ad miracula, sed quod uerisimile ac rationi cõsonum dicendum. Nec large potest euangelistam dicere stantem, quia si dixisset manentem. Tum quia euangelista replicat, subdens: cum uidisset Iesum matrem & discipulum stantem. Tum quia consuetudo literæ euangelistæ est quando rem gestam narrat, proprietatem situs designare: ut patet Ioannis primo de Ioanne Baptista, Stabat Ioannes, &c. & Io. 4. Iesus ergo faugatus ex itinere sedebat sic supra fontem. hora autem erat quasi sexta, &c. & Luc. 18. Duo homines ascenderunt in tẽplum, ut orarent, unus Pharisæus & alter Publicanus. Pharisæus stans hæc apud se orabat, &c. & infra. Et publicanus à lōge stans: & infra. Stans autem Iesus iussit illum adduci ad se. Et nisi nomina proprie interpretemur, oia confusa erunt, ut philosophus docet in 4. Met. Tenendum igitur indubie mihi uideretur, quod nec neruorum contractio, nec morbus alius in beata uirgine fuerit. Et quantum uis dolor ingens spasnum cære possit, non tamen necessario causat. potest enim & non causare spasnum: ut patet in saluatore nostro: cuius dolor fuit maximus absque spasmo. Hæc de secundo.

Quo ad tertium: quia nominibus est utendum, ut plures utitur secundum Philosophum, 2. Topi. non inconuenit etiam de spasmo, ut uulgus loquitur, uacillare. Dicitur igitur uulgo spasmatas aliquis cecidisse cum præ doloris magnitudine syncopem seu extasim patiens cadit: occurrit enim tunc ad sustinendum, & aqua in uultum aspergitur. Et iuxta hunc sensum, crediderim ego dici beatæ Mariæ spasnum. Huiusmodi autem doloris modum in beata uirgine fuisse ex magnitudine suæ tristitiæ credi potest. Sed reuera neque isto modo spasmus in beata uirgine fuit: cū. nõ fuerit gratia plena, Luc. 1. oportet corporales defectus de ea negare, qui plenitudinem perfectionemque gratiæ impediunt. Cõstat autem quod dolor extra se personā faciens: exercitiū rationis impedit pro tunc erat tẽpus maximè actuali ter rã rationem considerandi passionem Christi. Igitur